

Historieglimt 157

Bilskolen på Lade

I 1895 kom den aller første bilen til Norge. Det er 120 år siden. Etter hvert overtok bensinmotoren for hesten som viktigste drivkraft, men først i 1955 oversteg tallet på biler hestenes antall i landet vårt. At denne utviklingen tok 60 år, forteller at biltallet vokste ganske forsiktig i en årrekke. Behovet for bilmekanikere ble ikke synlig på lenge fordi det var krav til å kunne utføre enkle reparasjoner når en person tok serifikat. Fremveksten av bilparken i Norge er bakgrunnen for Bilskolen på Lade. Det tok sin tid før automobilene ble robuste og sterke nok til å bli fullt ut brukbare og nyttige for sine ulike formål. I mange år var det bare de største bilentusiastene som importerte eller bygde egne kjøretøy. Likevel ble mange mennesker fascinert av vogna som skulle gå uten hester som trekkraft, den selvgående vogna. Det er jo hva automobil betyr.

Bilskolen på Lade har en dobbelt opprinnelse. Det hele startet pussig nok på to helt forskjellige steder på to helt ulike måter i henholdsvis 1944 og 1945. Den ene starten var på Trondhjems Fagskole i Kongens gate 89 midt i byens sentrum. Den andre starten var blant de 5000 etterlatte tyske kjøretøyene som var samlet på Øysand ved Gaulosen. Trondhjems Fagskole ble startet i 1919, men først etter 25 ble det opprettet en egen linje der for bilmekanikere. Riktignok hadde skolen avviklet en rekke kurser for bilmekanikere fra og med 1928, men det var 70 timers kveldskurs. 14 slike kurs ble holdt. I 1938 vedtok Trondhjems Fagskole å opprette en linje for bilmekanikk. Da krigen kom, ble starten på denne linjen utsatt. I 1944 kom den i gang med en lærer og seks elever i den gamle fengselsbygningen på Kalvskinnet. Skolen antok at dette ville dekke behovet i overskuelig fremtid i Midt-Norge. Helt til etter den andre verdenskrigen var behovet for bilreparasjoner sesongbetont. De fleste bileiere satte bilen i garasjen vinteren over. Bilbruken hørte sommerhalvåret til.

I fredsåret 1945 ble en stor mengde etterlatt bilmateriell fra tyskerne samlet på Øysand. Mange private tilbød seg å overta det hele mot å ryddiggjøre området. I egenskap av takstmann fikk Birger Hattrem med materiellet å gjøre. Han foreslo at det ble startet kurs for unge gutter for å reparere og stelle med den tyske bilparken. Mange unge var interessert og kurs kom i gang allerede i 1945 med Hattrem som drivkraft. Ved salg av kjøretøy og deler samlet disse kursene opp en formidabel formue på flere hundre tusen kroner på kort tid. Elevene bodde på internat i den tidligere tyskerleiren med eget kjøkken. Kursene utviklet snart et fint opplæringsmiljø. Øysand var likevel ikke noe blivende sted for kursene. Dessuten oppdaget jo Fagskolen at kursene på Øysand var blitt en konkurrent og protesterte.

Det nye stedet ble Øya i Trondheim. Der hadde tyskerne hatt et stort bilsenter med bygninger og utstyr som kunne egne seg til opplæringssted. Høsten 1947 flyttet både kursene fra Øysand og bilmekanikerlinjen fra

Fagskolen, som nå het Trondheim Yrkesskole, inn i billeiren på Øya. Virksomheten her ble kalt «den reviderte bilmekanikerskolen på Nidarø». Birger Hattrem ble konstituert som bestyrer. Skolen fikk en blomstringstid på Øya, men grunnen var leid fra Thomas Angells Stiftelser for 10 år og eieren ville ikke forlenge avtalen. Bilmekanikerne måtte finne et annet sted å være. Etter mye leting og mange planer for leie eller bygging, dukket tomt på Lade opp.

Etter 14 positive år på Øya kunne Bilskolen på Lade bli en realitet. På en tomt i Ladalen ble det reist et moderne skolebygg tegnet av arkitekt Herman Krag's kontor. Prosjektet var kalkulert til kr. 1.346.000. Av Øysandfondet kunne skolen selv skyte inn kr 438.000. Kr. 500.000 kom fra Arbeidsløysetrygdas tiltaksfond og resten var lån. I mai 1961 flyttet Bilskolen inn og ble offisielt åpnet den 30. august samme år. Den fikk 40 elever i to klasser den første høsten. Anlegget var velegnet for denne spesielle skoletypen der kontakt med bilreparasjoner skulle være hovedsaken. En elev som tok fagbrev i 1985 og nå er ansatt på et merkeverksted i Skien, forteller om et godt læringsmiljø med en fin tone preget av godt voksne lærere som var over normalt opptatt av biler. I vel 40 år skulle Bilskolen ha sin storhetstid på Lade. Anlegget ble utbygd. Tallet både på lærere og elever vokste. Særlig er det verdt å understreke at skolen maktet å følge med i alle nyvinninger i bilens utvikling. Og noe nytt kom det stadig med nye biler.

Historien om Bilskolen er et blad av yrkesutdanningens historie i Trondheim. Yrkesutdanningen har gått en lang og kronglete vei. Det forteller også de mange omorganiseringer og ulike navn skolene har hatt. Også på Lade lå Bilskolen under Trondheim Yrkesskole som i 1966 ble en videregående skole. Samtidig ble den overflyttet fra kommunen til fylkets eie. Fagskolen ble samme år organisert under den nye store Brundalen videregående skole. Ti år senere, 1. august 1986, ble bilskolen så stor at den ble en egen videregående skole med navnet Lade videregående skole. I 2004 kom den neste store reform og flytting. Fagskolen og dermed bilskolen ble en del av den store, nybygde Byåsen videregående skole. Under denne finner vi idag bilskolen som en del av Trondheim Fagskole, Avdeling Byåsen, med det enkle navnet: «Fagretning teknikk og industriell produksjon TIP». På Lade fikk Bilskolen en ærerik historie i over 40 år.